

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

Remissvar Ett höjt försörjningskrav för arbetskraftsinvandrare

Saco har fått möjlighet att lämna synpunkter på förslag till ändring i utlänningsförordningen (2006:97). Den remitterade promemorian gäller tredjelandsmedborgare som söker arbetstillstånd i Sverige. Saco vill inledningsvis framhålla behovet av invandring från länder utanför EU/EES-området. Det bidrar till tillväxt och välbefinnande och är nödvändigt för Sveriges roll som kunskapsnation.

För att en arbetskraftsinvandrare ska kunna beviljas arbetstillstånd måste bland annat försörjningskravet i utlänningslagen vara uppfyllt. Det har tidigare föreslagits ett höjt försörjningskrav där arbetskraftsinvandraren genom sin anställning ska uppnå en god försörjning. I den nu aktuella promemorian föreslås att begreppet god försörjning enligt 6 kap. 2 § utlänningslagen (2005:716) ska avse en lön som uppgår till minst 80 procent av medianlönen. Det föreslagna försörjningskravet motsvarar idag en lön om 26 560 kr i månaden.

Det har under de senaste åren utretts och vidtagits åtgärder för att komma till rätta med utnyttjandet av arbetskraftsinvandrare på svensk arbetsmarknad. Saco tycker att det är mycket positivt att det görs olika insatser för att säkerställa att systemet för arbetskraftsinvandring inte missbrukas. Att ingen ska utnyttjas på svensk arbetsmarknad är en mycket viktig fråga för Saco. I sammanhanget ska påpekas att det behövs ytterligare åtgärder för att kontrollera att regelverket och kollektivavtalen följs samt att goda arbetsvillkor upprätthålls.

Det nuvarande förslaget innebär att begreppet god försörjning definieras i en förordning genom att tydligt ange en fastställd lönetröskel. Det är inom migrationsrätten inget nytt med lönetrösklar utan EU-rätten har genom blåkortsdirektivet tidigare tvingat medlemsländerna att införa en lägsta lönenivå i lag för den högkvalificerade arbetskraften. Ändringarna har gjorts utan hänsyn till att lönebildningen borde omfattas av medlemsstaternas nationella kompetens i enlighet med artikel 153 i EUF-fördraget. Antalet blåkort i Sverige är dock så pass litet att lönetröskeln ännu inte förväntas ha fått några tydliga effekter på lönebildningen.

Migrationsverket utgår idag i sin beslutsprocess för arbetstillstånd ifrån ett schablonmässigt belopp om 13 000 kr i månaden när de bedömer försörjningskravet i utlänningslagen. Det är ett belopp som är kopplat till

en individs behov av försörjningsstöd. Att i stället införa en definition om vad begreppet god försörjning ska vara genom att fastställa en lönenivå på svensk arbetsmarknad är något fundamentalt annorlunda.

Promemorians förslag innebär att en ändring görs i de allmänna reglerna om arbetstillstånd i 6 kap utlänningslagen. Dessa förslag har inte sin grund i EU-reglering, utan är en rent nationell fråga. Det finns alltså ingen begränsning till en viss kategori av arbetstagare utan reglerna gäller som utgångspunkt för samtliga tredjelandmedborgare, även om det finns vissa undantag för företagsintern förflyttning, blåkortsinnehavare, säsongarbetare samt forskare. Dessutom ligger den föreslagna lönenivån om minst 80 procent av medianlönen inom ett lönespann där lönenivåer normalt kan förväntas ligga för många yrkesgrupper. Det behöver framhållas att det även inom den högkvalificerade arbetskraften som Sacos medlemsförbund organiserar förekommer yrkesgrupper som ligger omkring eller strax ovanför den i promemorian föreslagna lönetröskeln.

I Sverige är det arbetsmarknadens parter som ansvarar för lönebildningen. Det innebär att det är främmande för den svenska kollektivavtalsmodellen att i lag eller förordning införa en lägsta lön som ska gälla för arbetstagare som är verksamma i Sverige. Det framstår som märkligt att regeringen i stället för att utgå från den svenska kollektivavtalsmodellen och branschpraxis väljer att anamma EU:s tillvägagångssätt att genom lönetrösklar och minimilöner påverka lönebildningen. Saco anser att regeringen är inkonsekvent i sina ställningstaganden när man å ena sidan stödjer en talan om ogiltighetsförklaring av minimilönedirektivet genom att hänvisa till att den svenska modellen ska värnas samtidigt som man å andra sidan aktivt väljer att nationellt införa lönetrösklar på svensk arbetsmarknad.

Igen behövs det påminnas om att löner inte ska regleras i lag eller förordning. Branschavtalens bestämmelser om löner och anställningsvillkor är betydligt bättre lämpade med flexibla och anpassade lösningar på en föränderlig arbetsmarknad. I betänkandet Ett förbättrat system mot arbetskraftsexploatering m.m. (SOU 2021:88) konstateras att det strider mot den svenska modellen att införa en lägsta lön för arbetskraftsinvandrare (s. 225). Det är också något som företrädare för arbetsmarknadens parter gång på gång, däribland Saco, har ifrågasatt och tillbakavisat.

Det konstateras i promemorian att det höjda försörjningskravet inte i sig påverkar den svenska modellen på arbetsmarknaden (s.7). Saco noterar att det är ett påstående som förvånansvärt nog varken underbyggs av några argument eller utreds vidare i

konsekvensanalysen genom att resonera kring möjliga effekter på lönebildningen. Det gör enligt Saco att ställningstagandet om att införa en lönetröskel framstår som ogenomtänkt och dåligt underbyggt.

I betänkandet Ett förbättrat system mot arbetskraftsexploatering (SOU 2021:88) konstateras också att ett höjt inkomstkrav inte är ändamålsenligt för att motverka det missbruk som finns när det gäller arbetskraftsinvandring och arbetstillstånd. Av kartläggningen som görs av utredningen framgår dessutom att det egentligen inte är den redovisade inkomsten som är problemet utan att vissa arbetskraftsinvandrare tvingas betala tillbaka delar av lönen till arbetsgivaren (s.225). Regeringens nuvarande förslag om lönetröskel går alltså helt emot den tidigare utredningens uppfattning i frågan och riskerar att bli ett slag i luften.

Saco vill mot den bakgrunden påminna om att en statlig inblandning i lönebildningen inte enbart rör eventuella hinder för parternas förhandlingsfrihet. Staten kan även indirekt få ett visst inflytande på lönebildningen genom att tydligt definiera begreppet god försörjning och därigenom ange vilken lön som en arbetstagare förväntas kunna försörja sig på genom att använda sig av ett statligt satt riktmärke. Saco vill i sammanhanget framhålla möjligheten att i förordning precisera begreppet god försörjning genom att använda vägledande utgångspunkter snarare än att ange en specifik lönenivå. Ett annat sätt är att utgå från de lönenivåer som finns i kollektivavtal eller branschpraxis.

Sammanfattningsvis vill Saco framföra att

- det är arbetsmarknadens parter som ansvarar för lönebildningen i den svenska partsmodellen, vilket bör respekteras
- det finns en risk att statligt satta löneriktmärken kan skapa problem som inte har beaktats i beredningsunderlaget
- det behövs bättre kontrollmekanismer för att se till att regelverket följs och att ingen arbetstagare utnyttjas. Uppföljning och en utökad tillsyn av efterlevnaden är central
- partsmodellen förtjänar att andra lösningar övervägs om hur god försörjning ska definieras, en möjlighet är att utgå från lönenivåer i kollektivavtal eller branschpraxis

Saco avstyrker promemorians förslag.

Saco hänvisar också till bilagt remissvar från Akademikerförbundet SSR.

Med vänlig hälsning
Sveriges akademikers centralorganisation

Lena Granqvist
Samhällspolitisk chef

Maria Rasmussen
Utredare